

conscient del drama que va representar, però és capaç d'analitzar-lo amb objectivitat, de parlar-ne tot deixant els sentiments a banda.

De la guerra devalu recordar moltes coses

Moltes. Anècdotes i escenes molt dures.

Nosaltres érem a la zona roja, com ja saps. Els republicans van fer moneda pròpia. Vaja, van fer bitllets, moneda no. Les monedes eren de cartró i portaven un segell de La República. Sembla mentida. Amb allò que deia 5 o 10, podies anar a tot arreu i pagar el que fos i tothom ho agafava. Jo encara en guardo, d'aquelles monedes de cartró.

I me les ensenya. Les té en una capseta metàl·lica. També hi té bitllets i alguna moneda de plata amb el rei Alfons XII.

A les botigues, als taulells hi havia un tros de marbre de 30 cm x 30 cm. Hi havia duros de plata i corriens duros de plom, amb un bany de plata. Els botiguers reconeixien si eren falsos perquè els feien dringar sobre el marbre.

També em recordo de quan van morir els de Lamarca, la farinera de Granollers. Venien a portar la farina aquí a Santa Eulàlia. Els van matar una mica més amunt de la cruïlla de Lliçà. Eren el pare, dos fills i un gendre. Es van sentir molts trets. Un dels fills es va poder escapar i va viure, gràcies al seu pare, que va embolicar la troca i va crear una mica de confusió, expressament, quan baixaven del cotxe. Va córrer per Santa Eulàlia vuit o deu dies sense menjar res.

Un dia, a mitja tarda, em va sortir a mi, enmig d'uns esbarzers. Feia por i tot. Em va fer psst! posant-se el dit sobre els llavis. Jo havia anat a veure a la meva germana i vaig marxar espantat, sense dir res.

Després es va saber qui era i també es va saber que una família l'havia acollit i li havia donat menjar. Encara sembla que el vegi.

I tantes coses et podria explicar... Va morir molta gent a Santa Eulàlia i a tot arreu. Em recordo de cada cas. Res! Molta misèria i pocs sentiments.

I dona aquest tema per acabat. I com que no podríem pas parlar amb l'Isidre sense parlar del Casal, desviem la conversa en aquest sentit.

I al Casal? Quantes hores hi heu dedicat?

Moltes, moltes hores. Saps què passa? Els pares, si anaves al Casal, t'hi deixaven anar. Al cafè no. Si hi volies anar, hi havia brega. Doncs cap al Casal! I vinga passar-hi hores...

Vós hi éreu quan va començar?

Sí. On ara hi ha el Casal, era el galliner de la Rectoria. Abans de la guerra el Casal era molt petit.

Hi havia la colla d'homes: el Cisco i el Ton de Can Ferrerons, l'Enric Duran, l'Elies Valls, el Miquel i el Josep Gravi, el Josep Barbany, El Manel Turell, en Josep Ciurans...i molts més!

La colla de dones: la Montserrat de Can Basa, la Maria de Can Cabot, la Carolina de Can Colom, l'Eulàlia i la Brígida de Can Minguet, la Maria de Can Lluís, la Maria, la Isabel i l'Antònia de Can Torras...i moltes més!

Jo feia d'escolà a l'església. Érem quatre escolans: El Josep Casanovas (El Pepito), l'Isidre Barbany de Ca La Quima, el Jaume Bellavista de Ca l'Enricó i jo.

Recordo que Mossèn Manuel va escriure uns pastores en dos actes, perquè els féssim nosaltres. Jo hi feia d'avi. Ja veus el paper que em va tocar. Havia de dir: -Quina nevada que hi ha!

I amb aquest record, es riu d'ell mateix i amb ganes.

Aquells Pastorets van desaparèixer. Em sembla que algú els va fer desaparèixer per no haver de representar-los més. Per mi, Mn. Manuel va equivocar-se d'ofici. Era un